

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
DYDDIAD	16 Hydref 2025
TEITL	Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Corfforaethol a Chyfreithiol
RHESWM DROS GRAFFU	Cyflwyno perfformiad y Gwasanaethau Cyfreithiol dros y flwyddyn ddiwethaf gan sicrhau fod Gwynedd yn derbyn y gwasanaethau gorau posib.
AWDUR	Iwan G D Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol
AELOD CABINET	Cynghorydd Llio Elenid Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol a Chyfreithiol a'r Gymraeg

GWASANAETH CYFREITHIOL

Nia Grisdale – Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol

Pwrpas : Darparu gwasanaeth cyfreithiol i'r Cyngor sydd yn ei alluogi i weithio yn effeithiol er budd pobl Gwynedd ”

% yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda’r Gwasanaeth 2024 / 2025 93%	% yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda’r Gwasanaeth 2023 / 2024 81%	% yn sgorio 5/5 neu Bodlon lawn gyda’r Gwasanaeth 2022/2023 100%
---	---	--

2025-2026														
Sgôr	Canran	Ebrill	Mai	Meh	Gorff	Awst	Medi	Hyd	Tach	Rhag	Ion	Chw	Maw	
Bodlon lawn 5	91%	19	11	7	8	7								52
Bodlon 4	9%	1		1	3									5
Gweddol Fodlon 3														
Anfodlon 2														
Anfodlon lawn 1														
Cyfanswm holiaduron wedi ei dychwelyd		20	11	8	11	7								57
Nifer wedi ei yrru allan		40	29	23	74	77								243

Mae perfformiad y Gwasanaeth yn cael ei fonitro drwy geisio adborth yr Adrannau sydd yn derbyn gwasanaeth. Fe gloriannir barn yn erbyn graddfa 1-5 ar ffurf e-bost syml ac mae'r trefn fonitro wedi gwella. (5 = Bodlon iawn lawr i 1 = Hollol Anfodlon). Mae hefyd yn bosibl i adrannau ychwanegu sylwad ynghyd a sgôr. Yn ystod blwyddyn ariannol 2024 – 2025, canlyniad y flwyddyn oedd fod 100% yn fodlon iawn neu yn fodlon gyda'r gwasanaeth. Gwelir fod y canran o fodlonrwydd llwyr wedi codi dros y misoedd diwethaf o'r flwyddyn ariannol sydd yn adborth positif iawn.

Daethpwyd a system newydd o fod yn gofyn am adborth drwy lenwi holiadur ar e-bost i rym ers mis Mawrth 2024. Bu i broblemau technegol amharu ar y gwaith yma yn ystod cyfnodau o'r flwyddyn sydd wedi amharu ar y gwaith o gasglu data. Gwelir yn 2024-2025 mai dim ond tua 14% o'r holiaduron sydd wedi cael ei dychwelyd sydd yn amlwg yn isel ond tros y flwyddyn mae gwaith wedi ei wneud ar hyrwyddo ac annog Cleientiaid i gwblhau ymatebion. Yn sicr mae gwellhad i'w weld yn ystod misoedd cyntaf 2025-2026 gyda 23% yn dychwelyd yr holiadur.

O ran yr ymateb sydd wedi ei dderbyn, mae'n galonogol fod nifer o sylwadau ychwanegol yn cael ei rhoi ar yr holiadur gan ymateb yn dweud:

“Hapus iawn gyda safon ac amseriad y gwasanaeth”

“Boddhaol iawn - diolch yn fawr”

“gwaith gyflym gyda dim problemau i adrodd. Hapus iawn.”

“Gwasanaeth ardderchog unwaith yn rhagor”

“Gwasanaeth gwyb fel arfer”

“Profiad da iawn o weithio gyda'r gwasanaeth i godi arwystl yn erbyn y grant. Braf gallu cau un cyswllt penodol o fewn y gwasanaeth”

“Profiad gwyb, roedd y cyngor dderbyniais cyn rhyddhau'r cytundeb yn wych, ac wedi gweithredu ar selio'r ddogfen yn sydyn iawn.
gwaith gret ac ar amser.”

“Gwaith yn drylwyr ac wedi fy arwain drwy'r broses gan mai hwn oedd y tro cyntaf i mi ddelio gyda mater o'r fath. Canlyniad yr oeddwn i a'r cyhoedd wedi ei gyrraedd, oedd yn caniatáu i ni weithredu.”

“Wedi ymateb i'r cais am Drwydded yn gyflym iawn a hynny yng nghanol cyfnod y Nadolig gyda gwyliau ayyb wedi eu trefnu. Y clientiaid ar yr ochr arall heb fod yn rhwydd i ddelio â nhw ond wedi delio hefo nhw yn wych a llwyddo i'w cael i lofnodi'r cytundeb.”

“Mwy o adnoddau i cynorthwyo'r cyfreithwyr i chwblhau'r gwaith mewn amserlen mwy rhesymol.”

“Ansawdd gwaith ardderchog ond amserlen hir i gwblhau'r cyfrwyddiadau.”

“Gwasanaeth proffesiynol ac amserol”

“Siomedig bod yr achos wedi bod ar agor am nifer o flynyddoedd ac wedi cael ei ddelio gan sawl cyfreithiwr locwm heb gynnydd ondwedi dychwelyd ac wedi gweithio gwyrthiau i gwblhau'r mater yma mewn amserlen sydyn iawn ac wedi cyfathrebu diweddariad i ni yn rheolaidd.”

“Mwy o adnoddau i cynorthwyo'r cyfreithwyr i chwblhau'r gwaith mewn amserlen mwy rhesymol.”

“Ansawdd gwaith ardderchog ond amserlen hir i gwblhau'r cyfrwyddiadau.”

“-Pob peth yn positif iawn”

“hapus iawn ar Profiad”

“Dim problemau a bob dim wedi digwydd yn esmwyth - diolch Erin!”

Gwasanaeth proffesiynol ac amserol“

„Wedi cwblhau'r achos yma yn syth a hynny heb ddim rhag-rybudd ei fod ar y ffordd. „

„Profiad da ac agos ac onest adeiladol symud pethau ymlaen Adborth yn fan a'r lle – Cyswllt rheolaethol – Edrych ar sgwrs gyda Penaethiaid yn flynyddol – Drws yn agored. „

Yn ogystal ar holiadur ar ddiwedd pob achos, mae holiadur blynyddol wedi ei anfon i Benaethiaid a Rheolwyr adran yn gofyn am ei barn ynglŷn ar gwasanaeth ar y cyfan. Cafodd yr holiadur ei anfon ganol Chwefror ac cafwyd tua 33% o ymatebion. Cafwyd atebion cadarnhaol iawn gyda phob ymateb yn dweud fod y gwasanaeth sydd yn cael ei gynnig ar hyn o bryd yn dda neu yn dda iawn.

- Rydym yn derbyn cyngor a chymorth cyfreithiol ym materion moderneiddio addysg ac eiddo addysg, prydles ayyb
- Credu bod y cyswllt wedi gwella yn ddiweddar ac yn ymateb i'n cwestiynau yn gynt. Mae'r cyswllt yn gyfeillgar ac yn hawdd siarad gyda nhw. Mae'r arweiniad yn safonol a thrylwyr.
- Rwy'n teimlo ein bod yn derbyn gwasanaeth gwych - ymateb amserol a wastad yn gefnogol i'r gwasanaeth.
- Ardderchog, hynod gefnogol a gwerthfawr
- Dros y flwyddyn diwethaf wedi cael tipyn o gefnogaeth gan yr adran gyfreithiol a'r broses wedi bod yn hwylus iawn. Wedi bod yn help mawr gallu cael cyswllt gyda un cyfreithiwr ar gyfer yr holl gefnogaeth ac hyn wedi hwyluso pethau
- cefnogaeth ardderchog. ymateb prydlon a trwyadl.

O ran awgrymiad sut i wella y gwasanaeth i'r dyfodol a beth yw'r heriau, cafwyd ymatebion i'w ystyried yn ogystal ag un cadarnhaol

- Yr her fwyaf yw eu capasiti ac mae amser weithiau rhwng ymatebion gan greu oedi, a fel mae'n digwydd mae gennym nifer o gwestiynau wedi codi y ddiwedder 'run pryd.
- dim angen gwella
- Bydd angen mwy o adnodd i ddelio gyda llwyth gwaith sydd i ddod gan yr adran yn y misoedd nesaf.

CYNLLUNIAU ADRAN

Byddwn yn parhau i ddatblygu y Tim Cyfreithiol i greu gwytnwch o fewn y Tim

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r adran wedi bod yn rhan o Gynllun Yfory ers rhai blynyddoedd ac wedi elwa o gyflogi hyfforddai sydd wedyn wedi symud ymlaen i gymhwyso ac yn gweithio o fewn yr adran fel cyfreithiwr.

Ymhellach, mae'r adran hefyd wedi manteisio ar y cynllun prentisiaeth ac wedi cyflogi prentis paragyfreithol cyntaf yr adran. Mae hyn y gweithio'n dda ac mae'r prentis wedi dechrau ar ei chymhwyster Paragyfreithiwr ac yn gymorth mawr i gyfreithwyr yr adran.

Mae'r gwasanaeth wedi symud ymlaen o'i heriau recriwtio blaenorol a gall ganolbwyntio ar ddarparu a gwella'r gwasanaeth ar gyfer Adrannau'r Cyngor

Yn dilyn rhai o'r sylwadau sydd wedi ei dderbyn fel canlyniad i'r holiaduron a'r adborth gan benaethiaid bydd asesiad o gapasiti a arbenigedd o fewn yr adran yn cael ei ystyried yn reolaidd i sicrhau ein bod yn cyfarch gofynion ein cleientiaid.

Byddwn yn edrych i gwblhau gwaith wedi ildio achrediad Lexcel ar gyfer cynnal systemau priodoldeb a safonau proffesiynol

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r adran bellach wedi ymgorffori system rheoli achosion newydd ac wedi edrych i gyfarch nodweddion o'r cymhwyster Lexcel a fyddai o fudd ar gyfer yr adran. Rydym yn edrych yn benodol ar ffurf o gefnogi ein gilydd drwy adborth cyd weithwyr ar achosion drwy adolygiadau ffeil (ildwyd yr

achrediad fel arbediad) Nid oes bwriad i geisio am y cymhwyster Lexcel ond yn hytrach i ddefnyddio rhai o egwyddorion i ddatblygu y ffordd o weithio ac i gryfhau sustemau.

Be ydan ni wedi bod yn ei wneud, esiemplau:

- Cefnogi Gwaith Erthygl 4, adran cynllunio, risgiau her
- Cefnogi penderfyniad i apelio dyfarniad yr Uchel Lys ar y gwaith Erthygl 4
- Achosion amddiffyn plant – nifer fawr yn ymwneud gyda anafiadau a ceisiadau am ofal 'secure'.
- Ymdrin a chynghori ar faterion cyflogaeth gan gynnwys gerbron Tribiwnlysoedd Cyflogaeth
- Cefnogi sawl prosiect Strategaeth Tai – Pryniant o oddeutu 15 tŷ newydd dros gyfnod o 12 mis yn ogystal a Chynllun grantiau prynu tro cyntaf a addasu tai gwag yn brysur
- Gwaith yn dal i fynd ymlaen ynglŷn a datblygu Menai Centre Bangor ar y cyd hefo Llyw Cymru a Betsi
- Wedi gweithredu grant i helpu Galeri brynu nifer o adeiladau a uwchraddio rhai eraill yng Nghaernarfon
- Adnewyddu prydles yn Penrallt sydd yn dod a incwm da i'r Cyngor Gwynedd
- Wrthi yn gweithio ar 'Joint Venture' Parc Busnes Eryri ar y cyd hefo Llyw Cymru
- Ymdrin a cheisiadau DOLS o flaen y Llys Gwarchod a materion "ordinary residence" gan sicrhau fod Awdurdodau eraill yn derbyn cyfrifoldeb am unigolion nad oedd yn gyfrifoldeb i Wynedd.
- Casglu dyledion Gwasanaethau Cymdeithasol (£800k wedi dod i mewn dros 18 mis)
- Nifer o erlyniadau gan gynnwys materion amgylchedd a chynllunio, materion iechyd a diogelwch, a hefyd rhieni sy'n methu sicrhau presenoldeb eu plant mewn ysgol;
- Gorchmynion Traffig
- Cefnogaeth gyfreithiol yn deillio o sefyllfa Friars.
- Paneli Apêl Addysg
- Gorchmynion wrth newid rhwydwaith hawliau cyhoeddus o fewn y sir.
- Cynghori ar Ddeddfwriaethau newydd – Deddfwriaeth Caffael 2023; Prosesau Arbennig o dan Ddeddf Iechyd Gyhoeddus;
- Memorandwm o Ddealltwriaeth Ymddiriedolwyr Amgueddfa Lloyd George

PRIODOLDEB

Iwan Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol – Swyddog Monitro.

Pwrpas : Cynnal hyder pobl Gwynedd yn y Cyngor drwy sicrhau a hyrwyddo priodoldeb ei weithgareddau a'r safon uchaf o ymddygiad ymhlith cynghorwyr .

CYNLLUNIAU ADRAN

Byddwn yn parhau i gefnogi a chynghori ar swyddogaethau y Cyngor o safbwynt sicrhau priodoldeb cyfansoddiadol, cyfreithiol a gweinyddiaeth.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r gwaith yma yn barhaol ond yn benodol bwriedir cynnal cyfres o seminarau "Penderfyniadau Da" o Hydref ymlaen. Amcan y cyrsiau yw esbonio hanfodion penderfyniadau mewn cyrff

cyhoeddus ynghyd a'r fframwaith gyfansoddiadol a rheoleiddio sydd ynglŷn a'r maes yma. Rydym yn disgwyl i gadarnhau dyddiadau gyda'r Gwasanaeth Hyfforddiant .

Rydym yn darparu sylwadau a barn ar bob adroddiad Cabinet a Chyngor Lawn er sicrhau priodoldeb cyfreithiol a chyfansoddiadol ynghyd a chynghori yn gyffredinol ar faterion megis y corff penderfynu cywir a materion polisi a strategol.

Byddwn yn gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau, Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol ac Aelodau ynghyd a swyddogion perthnasol i gynnal a chefnogi safonau uchel o ymddygiad ymysg cynghorwyr.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae trefniadau ar gyfer gweithredu y dyletswydd arweinyddion grwpiau gwleidyddol mewn lle ond amlygwyd angen i ail sefydlu ffocws ar y gwaith .

Mae'r gwaith yn waith parhaus ac mae cyfarfodydd wedi eu cynnal gyda Arweinyddion Grwpiau yn ystod Medi . Bydd ffrwyth y gwaith yma yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Safonau ond mae'r canlyniadau yn gadarnhaol a'r lefel o gydweithio yn dda.

Byddwn yn cwblhau gwaith o hyfforddi aelodau Cyngor Gwynedd mewn materion Cod Ymddygiad drwy gynniig sesiynau hyfforddiant manwl ar y Cod i aelodau sydd heb fynychu.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Cynhaliwyd cyrsiau yn Rhagfyr a Ionawr 24/25 a darparwyd recordiad hefyd at ddefnydd yr aelodau sydd ar gael ar lein gyda prawf i'w gwblhau . Mae yn un o'r cyrsiau creiddiol ond mae yna dal aelodau nad ydynt wedi manteisio ar y cwrs ac mae hyn yn cael ei drafod gyda Arweinyddion Grwpiau gwleidyddol unigol er tynnu sylw ac annog yr aelodau i gwblhau yr hyfforddiant. Rydym yn parhau i weithio gyda'r Arweinyddion i bwysu ar aelodau nad ydynt wedi cymryd mantais or' cwrs ar lein bellach i gwblhau y gwaith.

Byddwn yn cefnogi y Pwyllgor Safonau i ddatblygu trefniadau i weithredu ei gyfrifoldebau tuag at Gyngorau Tref a Chymuned drwy gynniig sesiynau hyfforddiant.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Bu i'r Pwyllgor Safonau gynnal arolwg o'r cyd berthynas gyda Cyngorau Tref a Chymuned ac adnabod fod angen symud i gryfhau y bartneriaeth yma. I gyfarch hyn mae cwrs hyfforddiant rhithiol wedi ei baratoi ar eu cyfer a cynhaliwyd dau gwrs cychwynnol erbyn diwedd y flwyddyn gyda cynniig ar lein hefyd ar gael. Bydd y ddarpariaeth yma yn gynniig sefydlog i'r Cyngorau Tref a Chymuned wrth symud ymlaen .

Byddwn yn adolygu a sicrhau adnoddau digonol ar gyfer cefnogi gofynion ar y Gwasanaeth sydd yn deillio o waith rhanbarthol

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Wrth i'r Cyd Bwyllgor Corfforedig Rhanbarth y Gogledd symud i fod yn weithredol mae cynnydd ar draws y bwrdd mewn gofyn am adnoddau. Mae'r cyfnod cyfredol yn benodol heriol oherwydd fod nifer o elfennau o waith y CBC yn dod yn weithredol yn ystod y c chwarter cyfredol . Yn ogystal mae llywodraethau y DU a Chymru ar yd wedi gosod cyfrifoldeb corff atebol rhanbarthol am y Parth Buddsoddi (Investment Zone) Siroedd Flint a Wrecsam ar y CBC. Ychwanegwyd at hyn

wrth i gyfrifoldeb am grant Trafnidiaeth Rhanbarthol gael ei briodoli i'r CBC . Er fod cyfnod arwain mewn mae hyn yn cynyddu y gwaith. Yn ogystal mae'r tim gyda darpariaeth Locum wedi bod yn arwain ar y gwaith o sefydlu Is Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a dechrau ar y gwaith sefydlu y drefn craffu drwy'r Cyd Bwyllgor Craffu Rhanbarthol. Roedd y Gwasanaeth a rôl arweiniol yn sicrhau trosglwyddiad Cynllun Twf Gogledd Cymru i'r CBC. Mae hyn wedi creu llwyfan i symud i gyfundrefn CLG tymor hir a rhyddhau adnoddau i recriwtio. Mae'r adnoddau ariannol mewn lle yng nghyllideb y Cyd Bwyllgor Corfforedig a bwriedir symud ymlaen i recriwtio swydd Cyfreithiwr a Dirprwy Swyddog Monitro CBC. Fodd bynnag mae twf yn y CBC yn golygu ei bod yn amserol hefyd i fod yn adolygu y gofynion yn y tymor canolig a hir,

Byddwn yn parhau i gadw y Cyfansoddiad dan adolygiad gan anelu i gwblhau y prif ddasgau erbyn Rhagfyr 2025

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Bydd hyn yn cynnwys:

Adolygu cynlluniau dirprwyo Swyddogion
Adolygu darpariaethau Adran 11 Swyddogion o fewn y Cyfansoddiad ar cyd gyda'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol
Cyfrannu at y gwaith o adolygu Trefn Canu'r Gloch
Diweddarau yn ôl yr angen

Rhaid cydnabod fod y gwaith yma yn lled barhaol ac yn ymateb i ofynion sydd yn newid hefyd.

Be ydan ni wedi bod yn ei wneud, esiamplau:

- Cynghori ar bob adroddiad Cabinet a Cyngor
- Cefnogi a chynghori ar faterion cyfansoddiadol sydd yn codi yn ôl yr angen
- Rhoi arweiniad priodoldeb ar faterion Tim Arweinyddiaeth
- Adolygu y Cyfansoddiad yn benodol swyddogaethau Cyngor Llawn ac Asesiad Perfformiad Panel
- Cynghori ar faterion Ysgol Uwchradd benodol
- Ymateb i gynnydd mewn cyflymder dod a prosiectau ymlaen yn sgil adolygiad o waith y Swyddfa Portffolio CBC
- Arwain ar y gwaith o sefydlu Cyd Bwyllgor Craffu rhanbarthol ar gyfer y CBC
- CBC – cynghori ar lywodraethant sefydlu Cyfansoddiad newydd ar gyfer y corff – Dechrau gwaith ar baratoi at drosglwyddiad BUE i CJC
- Cynghori ar faterion priodoldeb a chyfansoddiadol yn gyffredinol
- Cefnogi Aelodau gyda materion Cod Ymddygiad

ETHOLIADAU A CHOFRESTRU ETHOLIADOL

Siôn Huws Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau

Pwrpas : Sicrhau fod gan bobl Gwynedd y cyfle i bleidleisio'n hwylus, a bod eu pleidlais yn cael ei chyfrif yn y ffordd y maent yn ei fwriadu.

CYNLLUNIAU ADRAN

Byddwn yn gweithio i gefnogi'r Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol yn benodol yn cyfarch:

Cynnal Etholiadau

Beth sydd wedi ei gyflawni ?

Cynhaliwyd is-etholiad sirol ar gyfer ward Abermaw ym mis Awst 2025. Mae'r gwaith o drefnu is-etholiad sirol pellach wedi cychwyn.

Paratoi ar gyfer Etholiad y Senedd yn 2026

Bydd yr etholiad yn cael ei gynnal ar sail etholaethau newydd a chan ddefnyddio system bleidleisio newydd. Bydd yr etholaeth newydd 'Gwynedd Maldwyn' yn gyfuniad o etholaethau seneddol y DU Dwyfor Meirionnydd a Maldwyn a Glyndŵr, ac yn cynnwys rhannau o ardaloedd pedwar awdurdod lleol. Prif Weithredwr Gwynedd sydd wedi ei benodi fel y Swyddog Canlyniadau ar gyfer yr etholaeth, a bydd goblygiadau sylweddol i'r gwasanaeth yn sgil maint daearyddol yr etholaeth, nifer y pleidleiswyr a'r trefniadau traws-ffiniol angenrheidiol. Mae'r gwaith cynllunio wedi cychwyn yn ogystal ag archwiliad o'n hadnoddau. Bydd angen sefydlu trefniadau traws-ffiniol pellach mewn perthynas â'r rhan hynny o Wynedd fydd yn etholaeth 'Bangor Conwy Môn'.

Cynnal Arolwg Cymunedol Statudol

Byddwn yn cynnal proses Arolwg Cymunedol Statudol gan edrych ar ffiniau rhai cymunedau penodol a'r trefniadau etholiadol (wardiau a chynghorwyr) o fewn y cymunedau ar draws y sir.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Yn dilyn gwaith cychwynnol o gasglu a chloriannu gwybodaeth ac ymgysylltu cymeradwywyd y bwriad a'r cylch gorchwyl i gynnal adolygiad cymunedol ac adolygiad o drefniadau etholiadol yn gyfochrog. Ers hynny cynhaliwyd y camau statudol canlynol:

- Tachwedd/Rhagfyr 2024 – Cyfnod ymgynghori cyntaf ar y cylch gorchwyl
- Mawrth 2025 - Cymeradwyo cynigion drafft
- Mawrth – Mai 2025 - Cyfnod ymgynghori ar y cynigion drafft

Y camau nesaf

Bu llithriad yn yr amserlen sy'n golygu bod y cynigion terfynol wedi eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn ar 3 Hydref 2025. Bydd rhaid i unrhyw newidiadau i ffiniau cymunedau dderbyn cymeradwyaeth Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru sydd a'r grym i wneud y gorchymyn angenrheidiol. Bydd y newidiadau yn dod rym yn 2027 mewn pryd ar gyfer yr etholiadau lleol nesaf.

Cynllun Peilot Cofrestru Awtomatig Llywodraeth Cymru

Rydym wedi gwirfoddoli i fod yn un o'r pedwar awdurdod ar draws Cymru sy'n rhan o'r cynllun. Mae Deddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024 wedi cyflwyno system cofrestru etholiadol heb gais ('cofrestru awtomatig') ar gyfer etholiadau llywodraeth leol a Senedd Cymru, ond rhaid i'r drefn gael ei threialu cyn gall ddod i rym ar gyfer Cymru gyfan er mwyn asesu'r goblygiadau ymarferol.

Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar Swyddogion Cofrestru Etholiadol i gofrestru etholwyr heb dderbyn cais, lle bydd ganddynt fanylion digonol . Bydd unigolyn cymwys yn derbyn hysbysiad ac yn cael cyfle i wrthwynebu i'r cofrestriad o fewn 60 diwrnod.

Beth sydd wedi ei gyflawni ?

Mae dwy brif ffrwd i'r gwaith.

1. Y broses graidd o gasglu a pharu data i adnabod unigolion a'u cofrestru.
2. Adnabod ac ymgysylltu ag unigolion na fydd y broses paru data yn debygol o'u hadnabod, a'u hannog a'u helpu i gofrestru. Mae cwmni 'Small Axe' yn arwain ar y gwaith yma ar ein rhan. Maent yn adnabod ardaloedd a grwpiau lle mae'r 'bwlch cofrestru' fwyaf ac yn gweithio gyda'r grwpiau a mudiadau perthnasol yn y gymuned i ddatblygu adnoddau a dulliau i gyrraedd y bobl yma. Byddant hefyd yn cysylltu'n uniongyrchol gydag unigolion a'u cynorthwyo i gofrestru. Dim ond Gwynedd sy'n gwneud yr agwedd hon.

Amserlen

Cyfnod y peilot yn yw rhwng Ionawr a Rhagfyr 2025 gyda'r gweithgareddau cofrestru ac ymgysylltu yn digwydd rhwng Mehefin a Medi. Bydd Llywodraeth Cymru wedyn yn mynd ati i gloriannu cynaniadau'r peilot.

Daeth y cyfnod lel roedd cofrestru awtomatig yn bosib i ben ar 30/09/25. Bydd rhywfaint o waith ymgysylltu yn parhau tan ddiwedd Hydref lle bydd cymorth i gofrestru yn cael ei gynnig i unigolion a gyflwynir drwy batrneriaid yn y sector wirfoddol.

Y Canfas Blynnyddol

Cychwynwyd ar y Canfas Blynnyddol yn ystod mis Medi. Mae hyn yn ddyletswydd statudol ac yn golygu cysylltu gyda phob eiddo yng Ngwynedd i sicrhau bod y Gofrestr Etholwyr mor gywir a chyfredol a phosib.

CRWNER

Sion Huws Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau

Cefndir

Mae Ardal Crwner Gogledd Orllewin Cymru yn cynnwys Gwynedd a Môn. Ariannir y gwasanaeth ar y cyd gan y ddau awdurdod, ond Gwynedd sy'n cymryd y rôl arweiniol fel yr 'awdurdod perthnasol' statudol. Mae hyn gosod dyletswydd ar Gyngor Gwynedd i sicrhau adnoddau digonol i'r gwasanaeth. Y Cyngor sy'n penodi ac yn talu'r Uwch Grwner a'r Crwneriaid Cynorthwyol. Yr Uwch Grwner sy'n gyfrifol am y gwasanaeth ei hun. Mae heddlu Gogledd Cymru yn darparu 'Swyddogion Crwner' sy'n cysylltu gyda theuluoedd, yr heddlu, tystion, meddygon, staff ysbyty ayyb ar ei rhan.

Kate Robertson yw'r Uwch Grwner a'r Crwner Cynorthwyol yw Sarah Riley. Rydym yn cyflogi un aelod o staff llawn amser fel cymhorthydd personol i'r Crwner gyda chefnogaeth ychwanegol yn dod o'r Uned Weinyddol a'r Uned Etholiadau.

Byddwn yn parhau i ddarparu a gwella'r gefnogaeth sydd ar gael i'r Crwner

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Rydym wedi parhau i weithio i gryfhau'r gefnogaeth weinyddol, drwy edrych ar brosesau penodol a datblygu profiad a sgiliau o fewn yr Uned Weinyddol. Rydym hefyd wedi bod yn adolygu'r trefniadau gyda'r trefnwyr angladdau sy'n gweithio ar ran y Crwner gan gynnwys cynnal cyfarfod i roi cyfle iddynt i godi unrhyw faterion gyda'r Crwner, yr Heddlu (sy'n gyfrifol am alw'r ymgymrwyr allan i farwolaethau) a'r awdurdod.

Er bod cytuno ar gyflog yn fater i bob Uwch Grwner a'u (h)awdurdod yn unigol, yn ymarferol mae hyn wedi bod yn digwydd drwy Gyd-bwyllgor Negodi i Grwneriaid, lle cynrychiolir ochr yr awdurdodau lleol ac ochr y crwneriaid, sydd wedi cytuno ar fodel a graddfa tâl ar gyfer Cymru a Lloegr ac ar y cynnydd tâl blynyddol. Ym mis Mawrth eleni cyhoeddwyd fod ochr y crwneriaid wedi tynnu yn ôl o'r Cyd-bwyllgor am eu bod o'r farn nad yw bellach yn ddull priodol o osod eu cyflogau. Bydd angen felly gweithio i benderfynu ar y ffordd ymlaen i sefydlu trefniadau newydd. Mae trafodaethau yn mynd rhagddynt gyda'r Uwch Grwner i gytuno graddfa newydd. Ar yr un pryd byddwn yn adolygu'r trefniant ar gyfer trosi'r raddfa dâl ddyddiol ar gyfer Uwch Grwner rhan-amser i gyflog blynyddol ar sail asesiad o'r gwaith a ragwelir y bydd nagen ei gyflawni.